

valami esetleges hiba van, azt nem nekem, hanem másoknak tudja be. S mindezt teszi rendkívül komoly, követelő hangon. Ime a bíráló úrnak bírálatából összeállított hű képe.

Ebben a modortalanságban, azt hiszem, nem követtem Kanyaró urat és ez az én elégtételem.

Bizony Kanyaró úrnak nem ártana egy kissé az önámítás és öntetszelgés Olympusáról leszállani a barabra-négerek közé, talán a komoly munkát megtauúlná ha nem is megbírálni, de legalább elolvasni. Mert mi nem „virágokról énekelünk.“

Dr. Jankó János.

Dr. Moldován Gergely „Ungaria“-ja.

Harmadéve, 1891 október havában Moldován Gergely „Ungaria“ czímen egy társadalmi és irodalmi folyóiratot indított meg nálunk az oláh olvasó közönség számára, célja lévén mindenben közeledni a magyarhoz, mert meg van győződve, hogy az oláhság csak is a magyar nemzet támogatásával boldogúlhat. Mert — úgymond „Kötelességeink“ cz. első cikkében — „az oláh, a magyarral kötendő őszinte szövetségben erőssé és boldoggá lesz, egy társadalom-politikai harcban pedig csak egy lehet a vesztes, s ez az oláh lesz.“ Ez a hite a folyóirat szerkesztőjének, s ennek megvalósítására törekszik minden cikkében. A szerkesztő e magatartása természetesen nincs inyére az oláh túlzóknak, kik kigyót békát kiáltva reá, renegátznak, s lapjával együtt a kormány fizetett szoldosának nevezik. Mindez a rágalom azonban nem zavarta sem a szerkesztőt hazafias működésében, sem közlönyét örvendetes felvirágzásában, melynek folytán fennállása második évében már kéthetenként megjelenő folyóirattá változott.

De az „Ungaria“ egyszersmind történeti és magyar vonatkozású cikkeket is közölvén, nem lesz talán felesleges ezeket röviden ismertetnünk.

A n. 8. r. folyóirat 432 lapra terjedő I. évi folyamának első két füzeté Hunfalvy Pálnak a torda-aranyosmegyei mohácsi nyelvemlékekről írt értekezését közli; a 8—9. füzetben pedig e sorok írója ismerteti Réthy László dr. „Az oláh nyelv és nemzet megalkulása“ cz. könyvének II. kiadását. A 4—6. füzetben Petz Gedeonnak a magyar hunmondáról írt kritikai tanulmánya foglal helyet, Az oláh jobbágyok történetéről pedig Tr. M. ír igen érdekesen, kimutatván, hogy a magyarországi oláh jobbágyok helyzete, míg egyfelől semmivel sem különbözött a magyar jobbágyétól, addig viszont összehasonlíthatatlanul jobb volt a moldva-oláhországi jobbágyok sorsánál, kiket egész a legutóbbi időkig rabszolgákként csereberéltek. Történelmi cikk még Moldován Gergely „A reformáció hatása az oláh népre Erdélyben“ cz. tanulságos, figyelemreméltó dolgozata, melyet eredetiben a „Budapesti Szemlé“-ből ismerünk.

Nem kevésbé érdekesek a kötet nyelvészeti, társadalmi, néprajzi, kritikai cikkei, vagy azok a közleményei, melyek íróinkat és irodalmunkat ismertetik. Az „Ungaria tavalyinál is gazdagabb második (504 lapot kitevő) évfolyama közli néhai Hunfalvy Pálnak „A román történetírásról“ írt értekezését; aztán dr. Márki Sándor „A középkor kezdete Magyarországon“ cz. eredetileg a „Századok“-ban megjelent jeles dolgozatát, úgyszintén dr. Szádeczky Lajos tanulmányát az oláhlakta Fogaras régi történelmi emlékeiről; továbbá dr. Ferenczy Zoltán „A kolozsvári nemzeti színház története 1821-ig“ cz. értekezését.

Igen érdekes tanulmányt közöl maga a szerkesztő a latin, cyrill, dák és székely írás kérdéséről a románoknál, melyben a tárgy irodalmának lelkiismeretes felhasználása és megrostálásával kimondja befejezésül, hogy a Haşdeu oláh történetíró által hirdetett dák abc elmélete pusztá mese, hogy az oláh nép a latin-betűs írást csak a XVI. század végén kezdte használni, s hogy a cyrill-betűk szláv és nem oláh eredetűek, s az oláh írásban ezt is csak a XV. században alkalmazzák először.

Az a büszke, nagyzóló hit, hogy az oláhok a legrégibb idők óta használták a latin írást, az irodalommal foglalkozó Kantemir Demeter moldvai fejedelem egy 1715 körül tett ama kijelentésén növekedett fel, hogy az oláhok az 1439-iki florenczi zsinat előtt latin írással éltek. Ezt aztán megragadta Şincai és Klein, kijelentvén, hogy a latin írás eredetileg dák-román volt s azt csak a szláv hatás és írás szorította ki az oláh népnél a mindennapi használatból, ép úgy, mint kiszorította ugyanakkor a XV. században az oláh nyelvet is a templomból, hol az már a II. század óta volt használatban. Ezen lovagolnak aztán a múlt és jelen század összes oláh írói (daczára, hogy már Sulzer kimutatta ennek tarthatatlanságát) Molnár Jánostól kezdve Maior Péter, Bob és Radulescu Heliadig, korunkban pedig Lambrior és Densuşian Áron egyetemi tanárokig.

Boliac Cesar, Haşdeu, Burada és Urechia Sándor a dák abc-ben hisznek, kimondván, hogy az oláh tutajosok által mai napig is használt rovások dák maradványok, s e jegyek teljesen megegyezvén az u. n. hun-székely írás jegyeivel, Kézai Simonra is hivatkozva, ezeket oláh eredetűeknek tartják. De a cyrill betűk származásával is megvannak akadva az oláh írók, melyeket Sbiera János csernoviczi egyetemi tanár az oláh nép találmányának tart. Ezekre felel meg Moldován szépen, világos példákkal, ügyes érveléssel bizonyítván, hogy a mit az oláhok régi latin írás-használatáról hirdetnek az oláh írók, csupa nagy-zolás és történeti hamisítás.

A nyelvészeti cikkek közül érdekesek: A román nyelv vokalizmusa Viciu Elektől; Román elemek idegen nyelvekben, s a „Latin irány“ Şaineanu Lázártól; továbbá: Magyar elemek a román nyelvben Alexi Györgytől és végül „A magyar nyelvbe átvett oláh szavak“ dr. Szinyei Józseftől.

Irodalmunkból be van mutatva teljes fordításban Gyulai Páltól „Egy régi udvarház utolsó gazdája“, Mikszáth és Bérczy Károly néhány elbeszélése, Tompa, Vörösmarty, Tóth Kálmán, Eötvös, Petőfi egy pár költeménye; az irodalom-történeti dolgozatokból pedig Beöthy Zsolt „Széchenyi és a magyar költészet“ cz. értekezése és Bartalus István tanulmánya a magyar palotás zene eredetéről, melyeknek az oláh olvasókkal való megismertetése igen hasznos dolog. S e folyóirat érdemét ép abban látjuk, hogy irodalmunknak az oláhokra vonatkozó vagy az oláhokat egyébként érdeklő feltűnőbb újabb műveit az oláhokkal megismerteti. S ezzel Moldován megbecsülhetetlen szolgálatot tesz nekünk, főleg, hogy folyóiratát Romániában — az oláh irodalom valódi hazájában — is olvassák, hol pedig nyelvünk nem ismerése és egyebek miatt, ugyancsak tájékozatlanok az írók és emberek a mi viszonyaink és irodalmunk ismeretében.

De a hazai oláh néprajz is gondos méltatásban részesül e folyóiratban, amennyiben minden fűzetben találunk talányokat, táncszókat, a kuruzslásra és bűvészetre vonatkozó adalékokat, népdalokat és népszokási apróságokat, melyek mint szórakoztató közlemények elősegítik a folyóirat terjedését, megkedvelését.

Az „Ungaria“ egyúttal politikai folyóirat is lévén, minden fűzet vezércikke s azonkívül is több vitázó közleménye foglalkozik az aktuális politikai, román nemzetiségi és társadalmi kérdésekkel, mely cikkek egyfelől leálelázva az oláh agitátorok működését, egyúttal higadtságra, barátságra, jóindúlatra intik az oláh vezérférfiakat államszervezetünk és intézményeink iránt.

Örömmel üdvözölhetjük Moldován tanár úr e valóságos kulturmissziót teljesítő folyóiratát, kívánván, hogy mennél nagyobb elterjedésnek örvendhessen.

Veress Endre.

Szegedi Gergely Énekes könyve 1569-ből.

Szilády Áron tanulmányával Szegedi Gergelyről s Énekes könyvéről. Budapest, 1893. Kiadja a M. Tud. Akadémia.

Több irodalmi kincsünket a külföld őrizte meg számunkra. Így történt a Szegedi Gergely Énekes könyvével is. A nevezett művet Hel-lebrandt Árpád fedezte fel a boroszlai könyvtárban. Ennek az Énekes könyvnek az eredetivel teljesen megegyező kiadását adta ki most az Akadémia. A kötethez függelékképpen van csatolva Szilády Áron, XVI-ik századbéli irodalmunk legalaposabb ismerőjének Szegedi Gergelyről s Énekes könyvéről igen érdekes tanulmánya, a mely gondosan, alaposan és mély tudással van megírva A könyvről, mint nyelvészeti emlékről akarok pár szót szólani.

Szegedi Gergely könyve abból a korból való, a melyből meglehetősen szép számmal vannak magyar nyelvű emlékeink. Az ember köny-